

Yleisten kirjastojen Finna- tapaaminen

Kirjastojen kuulumiset

Kehityksen ajankohtaiset

Ajankohtaista Finnassa

Serafia Kari, 2.5.2024

Ajankohtaista Finnassa

Photo by Ruvim Noga on Unsplash

Alkavat uudet hankkeet

Peltonen, Riitta 2024

Finna.fi:n vahvistaminen tutkimuksen infrastruktuurina

Riitta Peltonen

Rahoitus vuoden mittaiselle projektille.

Idea pohjaa vuonna 2019-2020 tehtyyn Finna.fi- konseptin päivitystyöhön ja etenkin siinä yhteydessä organisaatioiden kanssa pidettyyn työpajaan liittyen toiveisiin kuratoinnista tutkimukselle ja korkeakoulu-opetukselle.

Uusi sisältösivu Finna.fi-palveluun, joka lanseerataan tutkimuksen ja korkeakoulutuksen kohdeyleisöille

Kolme tavoitetta:

1. Aineistopaketteja tutkimuksen virikkeeksi
2. Tutkimusaineistojen löydettävyys ja Finnan rooli
3. Digitaaliset ihmistieteet ja dataintensiivinen tutkimus

FINNA

Finnan tekoälykokeilu 2024

Riitta Peltonen

Rahoitus vuoden mittaiselle kokeiluprojektille

Kokeilu = Tavoitteena ymmärtää, ovatko olemassa olevat mallit hyödyllisiä Finnan aineistojen kanssa ja onko isompi ponnistus, joka tähtäisi tuotantokelpoiseen versioon, kannattava

Kaksi kokeiltavaa konseptia

- Hakuavustin
- Vastausbotti

(Mahdollinen kolmas kokeilu: Kuvahaku)

Näillä kahdella kokeilulla saisimme kokemusta ja arvioita

a) kuinka laadukkaita vastauksia tekoälyn avulla olisi saatavilla,
b) suorituskyky ja työmäärä lukuja, joista skaalata arvioita mitä tuotantotavoitteen ottaminen tarkoittaisi

- Pelkän kielimallin hyödyntäminen Finna indeksin kanssa
- Vektorikannan käytöstä kokotekstien kanssa
- Tekstien kanssa hyödynnettävistä algoritmeista

1. Hakuavustin - havaintokuva

Mitä Mika Waltarin kirjoja on käännetty norjaksi?

Haetaan Finnasta:

tekijä = Waltari, Mika

aineistotyyppi = kirja

kieli = norja

Luodaan vastausta...

Mika Waltarin seuraavat kirjat on julkaistu norjaksi:

1. Hvem myrdet fru Kroll? / Kuka murhasi rouva Skrofin?
2. En fremmed kom til gården / Vieras mies tuli taloon
3. Egypteren Sinuhe / Sinuhe, egyptiläinen
4. Den store illusjonen / Suuri illusioni
5. Mikael Loddenfot / Mikael Karvajalka
6. Den mørke engel : Johannes Angelos' dagbok under Konstantinoples beleiring år 1453 ved slutten av Kristi tidsalder / Johannes Angelos
7. Mysteriet Rygseck / Komisario Palmun erehdys
8. Rikets hemmelighet / Valtakunnan salaisuus
9. Nordisk teater i TV : nordvisionens teaterserie 1962/63

Voinko kertoa lisätietoja joistakin näistä teoksista?

Kysy mitä tahansa?

1. Hakuavustin - hyödyt

- Finnan **koko hakumoottorin hyöty käyttöön kaikille käyttäjille**, riippumatta siitä, mitkä heidän osaamisensa tai fyysinen kyvykkyytensä on tehdä edistynyttä tiedonhakua.
- Erityisesti, jos kyselyn voisi tehdä suullisesti, tukisi erityisryhmiä kuten motorisia ongelmia omaavia tai näkövammaisia.
- Kokeiluista ns. **matalimmalla roikkuva hedelmä**: jos havaitaan hyväksi helpoiten tuotantoon vietävissä

2. Vastausbotti

Miksi ilmalämpöpumppu ei toimi kovalla pakkasella?

Haetaan Finnasta kysymykseen liittyviä aineistoja...
Luodaan vastausta aineistojen perusteella...

Ilmalämpöpumppujen lämmityskyky heikkenee lämpötilan jäähtyessä ja loppuu kokonaan pakkasen kiristyessä [1]. Kovilla pakkasilla ilmalämpöpumpun lämmönsiirtokyky huononee nykyisillä kylmäaineilla oleellisesti [2]. Ilmalämpöpumpun kannattaa olla hieman ylimitoitettu, jotta sen teho riittää kovillakin pakkasilla [3]. Parhaat ilmalämpöpumput pystyvät kuitenkin tuottamaan lämpöä jopa 30 asteen pakkasessa [1].

Vastauksen tuottamiseen käytetyt lähteet:

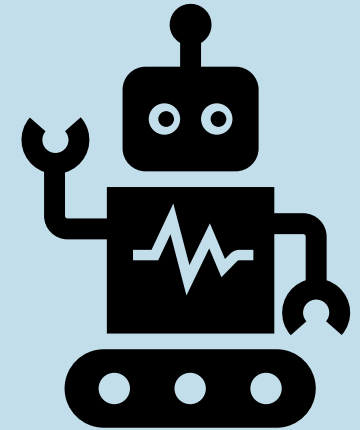
[1] Petriläinen, Kimmo. 2016. [Ilmalämpöpumppu](#). AMK-opinnäytetyö, Saimaan ammattikorkeakoulu. Theseus.

[2] Rantanen, Rauno. 2009. [Energiatehokkaiden ratkaisujen etsiminen sähköasemien lämmitykseen](#). AMK-opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu. Theseus.

[3] Haiko, Jarmo. 2019. [Ilmalämpöpumpun tehokerroin ja taloudellisuus todellisissa käyttöolosuhteissa](#). Kandidaatintyö, LUT-yliopisto. LUTPub.

2. Vastausbotti - hyödyt

- Helpottaisi merkittävästi kokotekstiaineistojen hyödyntämistä. **Vastausbotti löytäisi tiedon riippumatta siitä kuinka hyvin se on kuvailtu.**
- Tekisi **tutkitun tiedon merkittävästi lähestyttävämmäksi** muillekin kuin tutkijoille
 - Nuoret ja koululaiset
 - Suuriyleisö
- **Jos kyselyn voisi tehdä suullisesti, lähes kaikki erityisryhmät nousisivat tasa-arvoisempaan asemaan** esim. näkövammaiset, motoristisia ongelmia omaavat, lukivaikeutiset, vähemmän teknisesti kyvykkäät jne.

Kokeilut vs. tuotantoon vienti

	Kokeilu	Tuotantoon vienti
Haku-avustin	Finnan rajapinnan päälle	Tuotantoon vienti vaatii todennäköisesti integroinnin lähemmäs Finnan corea . Integroinnissa kv-artikkelien hakuun (ulkoinen indeksi) metatietojen käyttöoikeudet selvitettävä.
Vastausbotti	Kummassakin tapauksessa kokeilu kannattaa tehdä hyvin rajatulla aineistomäärällä ja erillisellä vektorikannalla	Tuotantoon vienti vaatii todennäköisesti merkittävästi työtä joko vektorikannan integroinnista Finna indeksiin (ainakaan kokotekstien kohdalla ei helppoa, ehkä jopa ei toteutettavissa) tai tuotantokelpoisen erillisen vektorikannan lisäämistä Finnan indeksin rinnalle. Kummassakin tapauksessa tämä olisi arkkitehtuurillisesti todella iso muutostavoite ja uudet suorituskyky vaateet merkittäviä.
(Kuva-haku)		Tuotantoratkaisu ei välttämättä tai jopa todennäköisestikään olisi rajattavissa yksittäisen näkymän aineistoihin vaan olisi Finna.fi laajuinen. Kokotekstien kohdalla myös huomioitava, että Finnan sopimukset eivät kata vielä kokotekstien käyttöä hauissa.

Ahvenanmaan organisaatioiden mukaantulo ja ruotsinkielisen palvelun parantaminen

- Finnassa edistetään projektina 2024-2025:
 - Ahvenanmaan yleisten kirjastojen ja museoiden mukaantuloa sekä aineistojen välittämistä Europeanaan.
 - Ruotsinkielisten asiakasorganisaatioiden palvelun kehittämistä.
- Ahvenanmaa jää itsehallintoalueena Finnalle myönnetyn keskitetyn rahoituksen ulkopuolelle, mutta OKM:n kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto kattaa projektivaiheen kulut.
- Ahvenanmaan organisaatioiden osalta siirrytään maksulliseen palvelutoimintaan hankevaiheen jälkeen.
- Finnan henkilöstöä vahvistetaan ruotsinkielisellä asiantuntijalla.

Keskustelevat kuvat 2024-2026

International Image Interoperability Framework (IIIF) Kansalliskirjastossa

IIF on kansainvälisesti käytössä oleva tekninen ratkaisu, helpottaa suurikokoisten visuaalisten aineistojen tarkastelua ja käyttöä järjestelmäriippumattomasti.

- Parantaa hankalasti jaettavien aineistojen saatavuutta ja käytettävyyttä (esim. jättikokoiset kartat)
- Suomalaisia ja kansainvälisiä aineistoja helpompi tarkastella rinnakkain

Jane ja Aatos Erkon säätiöltä rahoitus 2024-2026 Kansalliskirjaston hankkeelle *Keskustelevat kuvat – Edistyneet ratkaisut visuaalisen kulttuuriperinnön esittämiseen digitaalisesti*

Tavoite 1: IIF-tuki Kansalliskirjaston järjestelmiin

Finna

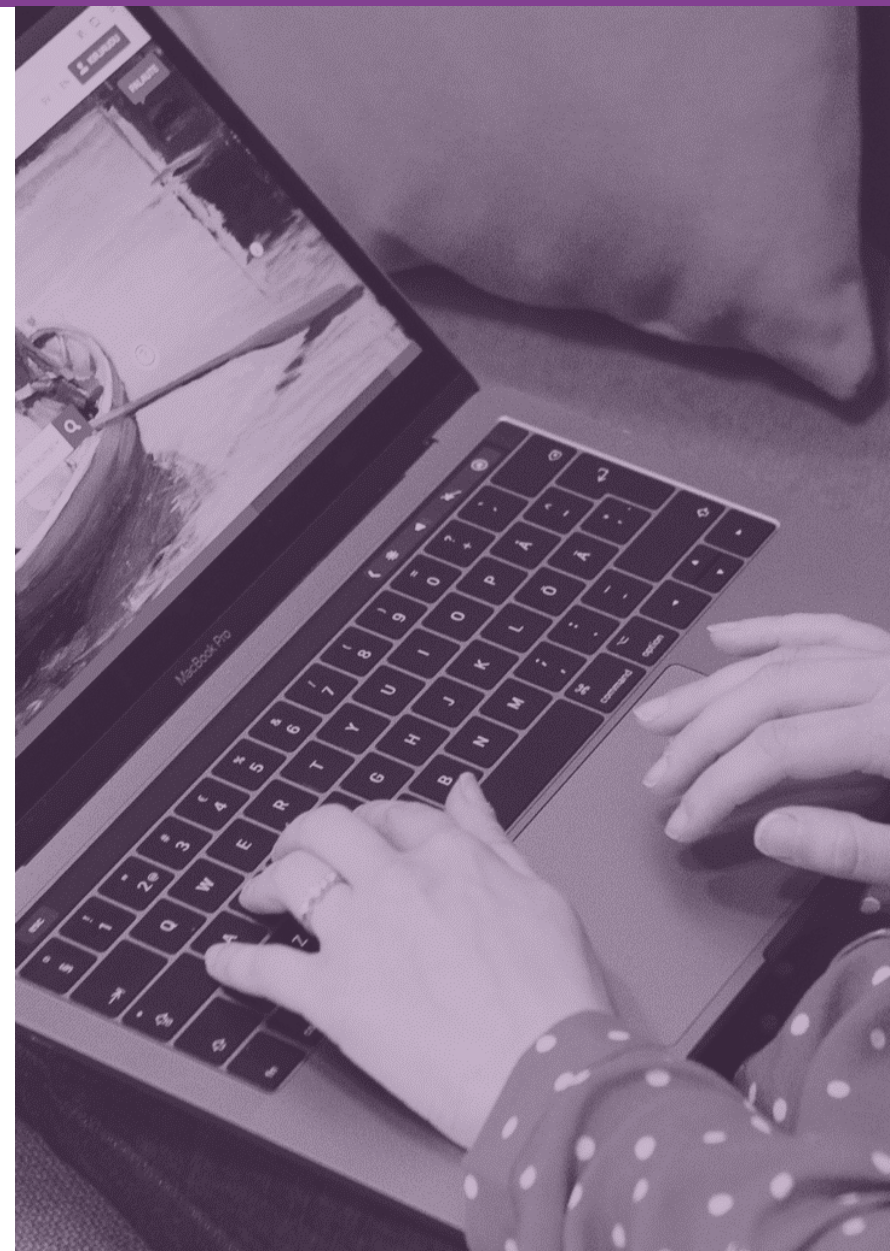
- Tuki IIF-aineistojen katselulle ja löytämiselle
- Uudet mahdollisuudet aineistojen käytölle, jatkokehitystarpeiden tunnistaminen

Europeana Formula

- IIF aineistojen välittäminen Europeanaan

Tuki, sekä haravointi ja aineistojen julkaisu Finnassa

- **Digi.kansalliskirjasto.fi**: Ptolemaios-kartat ja klandestiinikäsikirjoitukset
- **Dspace**: Fragmenta Membranea

Tavoite 2: Osaamisen jakaminen

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on myös

- vahvistaa suomalaista osaamista ja yhteistyötä kansainvälisen IIF-yhteisön kanssa
- jakaa tietoa sekä hankkeessa kertyvää osaamista suomalaisille arkistoille, kirjastoille ja museoille
 - IIF-aiheinen tapahtuma Suomessa
 - Ohjeistusta tuen toteuttamisesta taustajärjestelmiin ja IIF-aineistojen tuomisesta Finnaan
- Finnaan syntyy valmius ottaa vastaan IIF-aineistoja tarvittaessa muistakin järjestelmistä.

Hankkeen jälkeen IIF-tuen ylläpitäminen Finnassa on jatkuvaa toimintaa.